

Slovenski Gospodar.

List ljudstvu v poduk in zabavo.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštno vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 2 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 30 kr., za četrt leta 65 kr. — Naročnina se pošilja upravitelju v tiskarni sv. Cirila, koroške ulice št. 5. — Deležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezni listi dobé se v tiskarni in pri g. Novak-u na velikem trgu po 5 kr. Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo. Za oglasila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat, po 8 kr., dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Zmernost ali srčnost?

(Dopis od Savinje.)

Ob znanih dogodkih na Dunaju, ki so bili povod burnim sejam v državnem zboru, je minister Ledebur govoril o zmernosti, ter to čednost priporočal poslancem kot vodilo. Ministri somišljeniki kakor tudi liberalci so ta govor visoko hvalili in povsem odobrvali. Tudi ministerski predsednik je za svojim tovarišem poudarjal, da zmerno postopanje se bolj strinja z duhom krščanske vere. Res, zmernost je vsega priporočevanja vredna čednost, ali naš krščanski nauk pozna poleg zmernosti še drugo poglobitno čednost, kateri se pravi srčnost.

Čednosti, da so prave, morajo združene biti. Ni zmernost prava čednost brez srčnosti in ni srčnost prava čednost brez zmernosti. Zatorej enostransko priporočanje in naglašanje krščanske zmernosti se nikakor ne strinja z duhom naše sv. vere. Tak nauk je škodljiv in poguben. Priča nam je ravno naša država. V Avstriji imamo ogromno večino katoliški kristijani, a v svoji »avstrijski zmernosti« smó zgubili ves upliv nasproti sovražnikom naše vere. Srčnost, s katero so nasprotniki zastopali in širili svoja načela, je izpodrinila naša načela, to pa le zato, ker je manjkalo avstrijskim katolikom srčnosti, da bi bili srčno spoznavali in branili svoja načela.

Sicer pa ni naš namen pisati o tem, marveč posegli smo nazaj na tisti tako hvaljeni in odobrovani govor zato, ker nam je ta čas prišel dvom, da ministri kakor poslanci sami nimajo morda tiste čednosti, katero drugim priporočajo. Nismo se varali. Lahko je lepo govoriti o zmernosti, a zmeren biti to je kaj drugega. Ko smo brali tedanja poročila iz drž. zbora, spomnili smo se pri govoru grofa Ledeburja zgodbe o potrpežljivem Jobu. Bog je hvalil njegovo čednost. Satan pa odgovori: »Ali se mar Job zastonj Boga boji? Delo njegovih rok si blagoslovil in posestvo v deželi se mu je naraslo. Stegni pa le malo svojo roko in vzami mu vse, kar ima, videl boš: v obličje te bo klet.« Job je dobro prestal poskušnjo v svoji čednosti. Kako pa grofa Ledebur in Badeni in njuni tovariši in zavezniki?

Grof Taaffe je stegnil svojo roko ter hotel nekoliko veleposestnikom in liberalcem odvzeti volilne pravice, — a kakor bi jih bila kača pičila, so skočili kviško vodje treh velikih strank, ter se spodbili Taaffeju ministerski prestol in pokopali njegov predlog o preosnovi volilne pravice. Zatorej nismo mogli prav verjeti, da imajo sedaj že lepo čednost zmernosti, tisti vsi, kateri so jo drugim priporočali. Da se nismo motili, kaže Badenijeva volilna preosnova.

Po desedanji volilni postavi je prišel izmed veleposestnikov na 63, po mestih na 2918, na deželi pa

na 10,592 volilcev po eden poslanec. Tako ostane tudi še naprej. Da ostane isto krivično razmerje, pa priča, da znajo zastopniki veleposestva in liberalcev sicer o zmernosti lepo govoriti, a ne znajo zmerni biti. Dosedaj smo imeli tri volilne razrede. V I. razredu so volili veleposestniki, v II. meščani in nekateri tržani, v III. pa kmečke občine. Po novem načrtu bo tem trem razredom pridjan nov »splošni volilni razred«. V tem razredu bo volilo 5 milijonov volilcev 72 poslancev, a 5000 veleposestnikov voli 85 in vsa mesta 118 poslancev. Kaj ne, to je zopet lepo po zmernosti razdeljeno?

Za nas Slovence je volilna pravica še posebno krivično obrnjena. Že po stari postavi bi nam šlo po številu volilcev več poslancev. A ne le da to krivično razmerje v starih treh razredih tudi po novem predlogu ostane, dela se nam v novem splošnem volilnem razredu ista krivica. Na Kranjskem n. pr. bo prišel eden poslanec na 108.000 volilcev, v Galiciji pa najvišje na 93.000, v Trstu celo na 33.000.

Tako je pač razvidno, da je v našem državnem zboru že samo gledé volilne pravice mnogim poslancem treba bolj srčnosti kakor zmernosti, da se ta važna pravica državljanov, če ne enako, pa vsaj pravično razdeli. Isto velja tudi še v marsikaterih drugih zadevah. In tako postopanje se strinja tudi z duhom naše vere. »Zakaj Bog nam ni dal duha strahu, ampak moči.« (II. Tim 1, 7).

Jugoslovansko šolstvo.

(Govor g. državnega poslanca dr. Gregorica v državnem zboru dne 17. februarja 1896.)

Visoka zbornica! Ako je resnično, da narod v politiki le toliko velja, kolikor zna in kolikor omike ima, tedaj mora biti za vsakega narodnega zastopnika posvetovanje o bogočastnem in naučnem poglavju največjega pomena. Vsak izmed osem različnih narodov v tostranski državni polovici ima v tem oziru svoje posebne želje in potrebe ter želi, da jih v tej visoki zbornici izve vlada in njeni zastopniki. Jaz izpolnim to častno nalogo za svoje jugoslovanske rojake.

Pred vsem prosim visoko zbornico, naj vsprejme one sklenjene predloge proračunskega odseka, ki se tičejo ureditve plač katoliških duhovnikov. V priporočilo naj navedem le dva slučaja. Priden in učen katoliški duhovnik, sin ubogih starišev, je neprenehoma skoraj 24 let deloval v pastirstvu. Bil je posebno kot katehet zelo priljubljen, toda služil je kot kaplan v zelo revnih župnijah in si tako ni mogel ničesar prihraniti, in res ni imel nobenega premoženja, ko je moral vsled trajne živčne

bolezni stopiti v začasni pokoj. Tu je dobil 275 gld. plače na leto, to je 75 kr. na dan. In s tem naj bi se visoko izšolan mož, pri tem še bolan in star, svojemu stanu primerno preživel? To je popolnoma nemogoče.

Nadalje poznam župnika na kmetih, ki mora verskemu zakladu zelo velik davek plačevati, na leto 164 gld. Od kod to? Ko se je zadnjikrat odmerjal davek, se je zelo ostro postopalo in se nepremično blago ni vcenjevalo s 70kratnim, ampak 108kratnim čistim doneskom, in tako so le 1075 gld. odmerili za izdatke.

Koliko naj bi sedaj ta župnik poplačal s temi 1075 gld. na leto? Plačati pa mora zemljiškega davka 119 gld., miznine 200 gld., potem mora vzdrževati dva kaplana in oskrbovati 80 oralov veliko posestvo, v tem 7 oralov vinograda, in tudi skrbeti za obširna župnijska in gospodarska poslopja. Istočasno mora tudi plačevati potrebne posle, ki so vedno dražji, in delavce.

Vse to storiti s 1075 gld. nam morda verjamejo pri zeleni mizi, toda v resnici tega ni mogoče storiti. Dobili so, kar so hoteli imeti, namreč preostanek. Opomnim še, da niso hoteli vzeti 700 gl. duhovske plače, nego so ostali pri 600 gld.; in tako so dobili preostanek 572 gld., na kar so naložili 164 gld. davka za verski zaklad, to se pravi, da mora župnik od 2248 gld. dohodkov plačati samo davka 475 gld., torej ravno peti del.

Prosim še torej enkrat visoko zbornico, da vsprejme sklenjene predloge proračunskega odseka, ki se tičejo končne ureditve plač katoliških duhovnih pastirjev. Istočasno pozivljam visoko vlado, naj se, kadar bo sestavljala novi zakon o duhovskih plačah, natančno ozira na prošnjo katoliškega duhovstva, katera v 28 točkah obsega vse, na kar bi se naj v tej stvari oziralo.

Visoka zbornica! Član 19 državnih osnovnih zakonov ima mnogo modrih določb. Ako bi se teh določb povsod držali in je dejanski izvrševali, tedaj bi moral narodnostni prepir takoj prenehati. Član 19 pravi, da morajo biti vsakemu narodu potrebna sredstva za omiko v njegovem jeziku na razpolaganje, da tako ni prisiljen se zaradi tega učiti drugega deželnega jezika.

Ako le nekoliko pogledamo na naše avstrijsko šolstvo, moramo priznati, da so v tem oziru lahko zadovoljni le Nemci, manj Poljaki, še manj Čehi, še manj Rusini in Rumuni in najmanj pa Jugoslovani. To bom dokazal s številkami. V tostranki državni polovici imamo 15 visokih šol, 8 vseučilišč, 6 tehniških visokih šol in eno kmetijsko visoko šolo.

Prebivalcev ima Avstrija 23 mil., tedaj pride ena visoka šola na 1½ mil. ljudij. Od 15 visokih šol pa jih je 10 nemških, 3 so poljske, 2 češki, to se pravi: 17 mil. ljudij ima visoke šole, 6 mil. pa nima ničesar. Potemtakem pride ena visoka šola na 2.736.788 Čehov, na 1.203.413 Poljakov in na 846.997 Nemcev.

Pa še nekaj treba tu opomniti. Ako bi se name-ravano nemško vseučilišče v Brnu ustanovilo in bi se zahtevano češko vseučilišče ravnotam ne ustanovilo, tedaj bi na Moravskem prišlo eno vseučilišče na 663.962 Nemcev, dočim bi moralo 1.590.000 Slovanov še nadalje pogrešati enake viko-ke šole.

Prej sem rekel, da 6 mil. ljudij nima nobene visoke šole. Ti se morajo zadovoljevati z drobtinicami, ki jim odpadejo od sedanjih visokih šol. V tem neprijetnem položaju smo tudi mi Jugoslovani, Hrvati in Slovenci. Želje Hrvatov je lani tukaj izrazil njihov poslanec Biankini. Proračunski odsek se je bavil z njimi in je ugodno rešil posebno kar se tiče obiskovanja hrvaškega vseučilišča v Zagrebu. Jaz priporočam ta predlog in prosim, da ga visoka zbornica vsprejme.

(Dalje prih.)

Cerkvene zadeve.

†

Pridiga

premilstljivega gospoda knezoškofa **Mihaela** o priložnosti blagoslovitve vogelnega kamena za novo farno cerkev v Čadramu na praznik obletnice cerkvenega posvečevanja dne 20. oktobra 1895.

Bratje, ali ne veste, da ste tempelj božji, in da Duh božji v vas prebiva? Če pa kdo oskruni tempelj božji, vkončal ga bode Bog. Zakaj tempelj božji, ki ste vi, je svet. (I. Kor. 3, 16. 17).

Preljubi v Gospodu!

Prav vesel in pomenljiv praznik slavimo danes; praznujemo namreč obletnico posvetitve stolne cerkve in vseh drugih cerkvá po naši lepi lavantinski skofiji. Kaj krasen in prazniku primeren evan-gel-j beremo danes, evan-gel-j, v katerem nam pripoveduje sv. evan-gelist Lukež, kako živo je želel nadecestinar Cahej, vi-deti ljubega Jezusa, ga gledati od obličja do obličja. Edina ta misel je navdajala in napolnjevala blagega moža. Le enkrat videti milega Jezusa, le enkrat pogle-dati v njegov sveti obraz, ta srčna želja mu je nasveto-vala, da je storil nekaj za moža nenavadnega. Ker vsled svoje majhne postave med obilo množico ni mogel Je-zusa videti, popustil je ljudstvo, zapustil je hrušč in trušč, pa je hitel naprej ter je splezal na drevo, mimo kate-rega je hotel Jezus potovati. Z drevesa je Cahej skrbno opazoval, kedaj dospeje Jezus. Ni se ganil ne na levo in ne na desno, marveč nepremično je imel svoje oči obrnjene na stran, od katere bo prišel božji Vzveličar. Če ga sedaj spregleda, kedaj ga hoče zopet videti? Pač nikoli več, saj morebiti ne potuje nikdar več po tej poti. O prevažni, sveti trenotek!

Jezus je prišel do drevesa in ni hitel mimo, ka-kor je pričakoval Cahej. Ne, Jezus ni šel urno mimo, še postal je pri drevesu, in o sreča neizmerna, ozrl se je celo na drevo, pa je ljubeznivo pogledal s svojim božjim okom Caheja in ga je ogovoril. O veselje, o rajska radost, od Jezusa biti pogledan in tudi ogovorjen. Pač mnogokdo izmed množice si je želel to srečo, pa zastonj. Le Cahej, ki je ves koprnel in hrepenel po Je-zusu, le on je vkusil to blaženost. Ko ga je Jezus za-gledal, mu je rekel: Cahej, nagloma stopi dolu! Zakaj danes moram Jaz v tvoji hiši ostati. In nemudno je stopil dolu, pa je vesel sprejel Gospoda. In ves zavzet ter poln najslajše radosti je pristopil h Gospodu, rekoč: Glej, polovico svojega premoženja dam ubogim in ako sem koga prevaril, mu povrnem čvetero. Jezus pa mu odvrne: Danes je prišlo vzveličanje tej hiši, ker je tudi ta sin Abrahamov. Zakaj sin človekov je prišel iskat in vzveličat, kar se je izgubilo. (Luk. 19, 1—10).

Kako je vse to danes globokega pomena za to duhovnijo. Vesel je sploh današnji praznik, ki se tudi Cahejeva nedelja imenuje, pa čisto posebej radosten in pomemben je za Vašo farno, predragi mi Čadramčani! Zbrali smo se namreč v Gospodu k izredni in redki slovesnosti. Vaš velečastiti in zaslužni gospod župnik si že več let prizadevajo, da bi Vam postavili prostornejšo in lepšo cerkev od sedanje tesne in nizke farne cerkve. Kakor Caheja navdaja tudi Vašega zvedenega in gore-čega dušnega pastirja ena edina želja, priskrbeti božjemu Vzveličarju dostojno prebivališče v Vaši sredi. Vsemogočni in vsedobri Bog je doslej vidno podpiral in blagoslovil to hvalevredno podvzetje. Zakaj na prav primernem in ugodnem stavišču je fundament ali temelj za novo farno cerkev že izkopen, in danes [smo med svetimi obredi